

سخن سردیبر

طاهر روشندل اربطانی

استاد، گروه مدیریت رسانه و ارتباطات کسب‌وکار، دانشکده مدیریت کسب‌وکار، دانشکده‌گان مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه:

arbatani@ut.ac.ir

چالش اخبار جعلی و شبکه‌های اجتماعی

مسئله اخبار جعلی و تأثیر آن بر ابعاد مختلف زندگی فردی و اجتماعی، انکارناپذیر است. عصر دیجیتال در ابتدا انسان‌ها را به این باور رساند که می‌توانند تنها با یک کلیک، به داده‌های مورد نیاز خود دسترسی پیدا کنند و به تبع آن، شبکه‌های اجتماعی توانستند امکانات جدیدی را برای برقراری ارتباط و جمع‌آوری اطلاعات به انسان‌ها عرضه کنند. اما این چشم‌انداز، به سرعت دستخوش تغییراتی شد؛ چرا که با گذشت زمان، کاربران متوجه آلوده شدن هر چه بیشتر شبکه‌های اجتماعی به اخبار جعلی شدند. اکنون حساسیت‌های کاربران شبکه‌های اجتماعی و دولت‌مردان به فراگیر شدن این پدیده بسیار زیاد شده است.

پدیده اخبار جعلی و اطلاعات غلط، قدمتی طولانی دارد و گفته می‌شود که قدمت آن به تاریخ نوشتار بازمی‌گردد. به‌گفته بارسلی^۱ (۲۰۱۸)، خبر جعلی جدیدترین عنوان برای فعالیت باستانی دروغ گفتن است. مهم‌ترین دلیل این رخداد، ظهور و فراگیر شدن شبکه‌های اجتماعی بوده که تأثیرگذاری انواع اخبار جعلی را بیشتر و گسترده‌تر کرده است. ماهیت نامتمرکز، شبکه‌ای و داده‌محور شبکه‌های اجتماعی، آن را تبدیل می‌کند به ابزار مناسبی برای گمراه‌سازی، انتشار اخبار نادرست، تبلیغات هدفمند و باز نشر اخبار جعلی. این موضوع باعث شده است که کشورهای مختلف، در سال‌های اخیر، مقرراتی در این زمینه وضع کنند. اکنون در دنیا مجموعه متنوعی از مقررات برای مبارزه با اخبار جعلی و گمراه‌سازی کاربران در شبکه‌های اجتماعی به کار برده می‌شود. فعالیت‌های قانونی برای مقابله با افترا، مبارزه با نفرت و خشونت و ممنوعیت تبلیغات فریبنده در شبکه‌های اجتماعی، برخی از این‌هاست.

برخی از مقررات جهانی پلتفرم‌ها را به بهره‌بردن از هوش مصنوعی، برای شناسایی و حذف محتوای نامناسب و اخبار جعلی تشویق می‌کنند. اکنون ابزارهای هوش مصنوعی ویژه شناسایی محتوا وجود دارند که می‌توانند آموزش ببینند و حساب‌های کاربری ربات و محتوای گمراه‌کننده را در لحظه شناسایی کنند؛ اما سؤال این‌جاست که آیا هوش مصنوعی می‌تواند مشکل اخبار جعلی در شبکه‌های اجتماعی را حل کند؟ جوابی که برخی مالکان پلتفرم‌ها بیان می‌کنند، این است که فناوری می‌تواند مشکلات را حل کند و هوش مصنوعی، در کنار یادگیری ماشینی و با کمک گزارش تخلف کاربران انسانی، می‌تواند این مشکل را تا حد زیادی حل کند. نگاه خوش‌بینانه به هوش مصنوعی، شاید برخورد مناسبی با پدیده

فراگیر اخبار جعلی و تأثیر فراگیر آن بر جوامع نباشد. گرچه شبکه‌های اجتماعی اعلام می‌کنند که با ابزارهای هوش مصنوعی، نوعی خودتنظیمی خودکار درون پلتفرمی برای مقابله با اخبار جعلی به راه افتاده است؛ اما باید پذیرفت که الگوریتم‌های هوش مصنوعی، نمی‌توانند به‌تنهایی این کار را انجام دهند؛ زیرا دقت این الگوریتم‌ها محدود است و تا حد زیادی نمی‌توانند زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و زبانی مختلف را در ارزیابی‌های خود دخیل کنند. برای مثال، شناسایی محتوای تروریستی و کودک‌آزاری، بسیار ساده‌تر از شناسایی و ارزیابی متون سیاسی و اخبار جعلی مرتبط با آن است. می‌توان ادعا کرد که اکنون، ابزارهای هوش مصنوعی نمی‌توانند به‌تنهایی ابزار تنظیم‌گری حوزه اخبار جعلی در شبکه‌های اجتماعی باشند و چاره‌ای جز کمک‌گرفتن از نیروی انسانی آموزش‌دیده نیست. حتماً، به‌مرور زمان، الگوریتم‌های شناسایی اخبار جعلی دقیق‌تر می‌شوند؛ اما همچنان به همراهی انسان‌ها نیازمندند تا به‌درستی موارد را تشخیص دهند و شناسایی کنند. اکنون مسئله اصلی بر سر تنظیم این حوزه، انتخاب‌های پیچیده و سخت برای سیاست‌گذار میان قوانین و مقررات مختلف، تعارض‌های بخش خصوصی و دولتی و برقراری تعادل میان مقررات است. به‌طور مثال، بحث درآمد از تبلیغات که به همراه این اخبار جعلی منتشر می‌شود، از پیچیدگی‌های مالی و اقتصادی این حوزه از تنظیم‌گری محسوب می‌شود. امید که به نفع کاربر و آگاهی و اعتماد عمومی، شاهد کاهش هرچه بیشتر اخبار جعلی در پلتفرم‌های شبکه‌های اجتماعی باشیم.

Reference

Barclay, D. A. (2018). *Fake News, Propaganda, and Plain Old Lies*. Rowman & Littlefield Publishers.

استناد: روشندل اربطانی، طاهر (۱۴۰۲). سخن سردبیر: چالش اخبار جعلی و شبکه‌های اجتماعی. *بررسی‌های مدیریت رسانه*، ۲(۲)، ۱۵۶-۱۵۷.

